

SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı
Bakanlık Yayın No:963

ULAKBİM TR Dizinde Taranmaktadır

Hakemli Dergi
TSHD
Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi

ISSN: 2149-309X-Biannually
<https://tibbisosyalhizmetdergisi.saglik.gov.tr>
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tshd>
Yıl/Year: 2023 Haziran/June
Sayı/Issue: 21

UYGULAMAYA DÖNÜK VE KLİNİK ODAKLI SOSYAL HİZMET DOKTORA PROGRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ, ÖZGÜN YÖNLERİ VE AVANTAJLARI

E dip AYGÜLER¹
Ayşe KIZILTAŞ²

Öz

Makale Bilgileri/ Article info

Makalenin Türü/Article Type: Derleme
Geliş Tarihi / Date Received: 20.10.2022
Revizyon Tarihi/Date Revised: 17.05.2023
Kabul Tarihi / Date Accepted: 05.06.2023
Yayın Tarihi / Date Published: 30.06.2023
DOI: 10.46218/tshd.1192367

Makale Künyesi/To cite this article:

Aygüler, E., ve Kızıltaş, A. (2023, Haziran). Uygulamaya dönük ve klinik odaklı sosyal hizmet doktora programının tarihsel gelişimi, özgün yönleri ve avantajları. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 21: 129-147. Doi: 10.46218/tshd.1192367

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

E dip Aygüler, Arş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi İçel Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü,
avguleredip@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8638-9752

ABD’de profesyonel meslek elemanı olarak çalışan, klinik bilgi ve becerilerini arttırmak isteyen ve akademiye yönelme hedefi olmayanlar için uygulama boyutuna ağırlık veren Uygulamaya Dönük Doktora Programları (Doctorate of Social Work [DSW]) bulunmaktadır. Bu programlar sosyal hizmet uzmanlarının klinik bilgi ve becerilerini arttırmayı hedeflemekte, kanıta dayalı uygulama yapmalarını teşvik etmekte ve bundan ötürü geleneksel doktora programından farklılaşmaktadır. Türkiye’de son yıllarda sosyal hizmet bölüm sayısında meydana gelen kontrolsüz artış ve bu bölümlerde görev yaparak sosyal hizmet kuramları, görüşme ilke ve teknikleri gibi klinik dersleri verebilecek öğretim elemanı azlığı DSW programlarını cazip kılmıştır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanlarının klinik beceri kazanacakları lisansüstü programların oldukça sınırlı sayıda olması da DSW programlarının açılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada da DSW programlarının tarihsel gelişimleri, amaçları ve geleneksel doktora programlarından ayrıştıkları noktalara yer verilmiştir. Ayrıca ABD’de yer alan beş farklı üniversitenin DSW programları web sayfaları aracılığıyla incelenmiştir. Böylece DSW programları ve gereklilikleri hakkında ulusal alanyazına bilgi kazandırılmış ve Türkiye’de de uygulamaya dönük doktora programlarının açılması gerekliliğini ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: DSW, Sosyal hizmet eğitimi, Sosyal hizmette doktora eğitimi, Lisansüstü sosyal hizmet eğitimi, Yüksek öğretim

HISTORICAL DEVELOPMENT, UNIQUE CHARACTERISTICS AND ADVANTAGES OF PRACTICE-ORIENTED AND CLINIC-FOCUSED SOCIAL WORK DOCTORAL PROGRAM

Abstract

In the USA, there are Doctorate of Social Work (DSW) programs that emphasize the practice dimension for professionals who want to enhance their clinical knowledge and skills, without intending to pursue an academic career. These programs aim to expand the clinical knowledge and skills of social workers, encourage evidence-based practice, and therefore differ from traditional doctoral programs. The uncontrolled growth of social work departments in Turkey in recent years and the scarcity of faculty members in these departments who can teach clinical courses such as social work theories, interviewing principles and techniques have made DSW programs appealing. Additionally, the limited number of postgraduate programs where social workers can gain clinical skills makes it necessary to establish DSW programs. This study examines the historical development of DSW programs, their objectives, and the aspects where they diverge from conventional doctoral programs. Furthermore, DSW programs of five different universities in the USA were examined by analyzing their respective web pages. In this way, information about DSW programs and their requirements was provided to the national literature and thereby underscoring the need for the introduction of practical doctoral programs in Turkey.

Keywords: DSW, Social work education, Doctoral education in social work, Postgraduate social work education, Higher education

¹ Arş. Gör. Dr., Mersin Üniversitesi İçel Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0002-8638-9752

² Dr. Öğr. Üyesi., Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimler Fak. Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0002-3430-4833

Giriş

Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların yaşadıkları güçlüklerin üstesinden gelmelerine yardım edecek mesleki müdahaleleri gerçekleştirmek için deneyimledikleri güçlükleri doğru şekilde saptamak ve uygun yaklaşımları belirlemek durumundadırlar (Royse, Staton-Tindall, Badger ve Webster, 2009; Rubin ve Babbie, 2016). Bu da ancak sosyal hizmetin kendine has olan bilgi temeline vakıf olmakla mümkündür. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanları, mesleki müdahale süreçlerinde yaptıklarından ve de yapmadıklarından sorumludurlar. Bundan ötürü, bilimsel ölçütler gözetilerek elde edilmiş araştırma sonuçlarını göz önünde bulunduran, bir diğer ifade ile kanıta dayalı, mesleki müdahaleler gerçekleştirmelidirler (Walsh, 2008). Nitekim kanıta dayalı uygulama, mesleki müdahalelerde mümkün olan en iyi karar, eylem ve hizmetleri garanti etmeye çalışmakta (Çay ve Daşbaşı, 2020) ve müracaatların etkin bir mesleki müdahale almalarına odaklanmaktadır. Bu yükümlülük sosyal hizmet uzmanlarının hem sosyal hizmet genelinde hem de çalıştıkları alan özelinde güncel yayınları takip etmelerini ve temel araştırma bilgilerine sahip olmalarını gerektirmekte (Çay, 2022) ve aynı zamanda lisansüstü eğitim alarak ihtisaslaşmalarını teşvik etmektedir.

Kuşkusuz dünya genelinde lisansüstü eğitim veren çok sayıda sosyal hizmet programı bulunmaktadır. Bununla birlikte bu programların büyük çoğunluğunun profesyonel olarak çalışan meslek elemanlarının katılımını zorlaştıran düzenlemeleri (devam zorunluluğu, mesai saatleri içerisinde ders saatleri vb.) bulunmaktadır. Ayrıca özellikle doktora düzeyindeki programlarda akademisyen/araştırmacı bilim insanı yetiştirmeye odaklanılmaktadır (Aslan ve Aslan, 2018). Bu nedenle doktora eğitimi ileri düzey teorik bilgi ve araştırma becerisi kazandırmasına karşın mesleki bilginin uygulamaya aktarılması ve öğrencilere uygulamaya ilişkin süpervizyon sağlanması noktalarında yetersiz kalabilmektedir. Nitekim Goodman (2015) da lisans ve yüksek lisans derecelerinin uygulamaya dönük yapısının aksine doktora (Doctor of Philosophy [Ph.D]) programlarının araştırma derecesi sunduğunu belirtmektedir. Bütün bunlara ek olarak klasik doktora programlarından (Ph.D) mezun olanlar genellikle akademiye yönelerek profesyonel meslek elemanı rollerini sürdürmemekte, bunun sonucunda da alanda çalışan doktora düzeyinde eğitime sahip meslek elemanı kalmamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) akademik kariyer hedeflemeyen ve profesyonel meslek elemanı olarak görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları alanda ihtisaslaşmalarını sağlamak, kanıta dayalı uygulama gerçekleştirmelerini mümkün kılacak araştırma bilgi ve becerilerini arttırmak, kurumlarında daha iyi pozisyonlarda çalışmalarına katkıda bulunmak gibi amaçlarla eğitim veren doktora programları oluşturulmuştur (Nelson Reid ve Edwards, 2006). Uygulama boyutunun ön planda olduğu Doctorate of Social Work (DSW) adlı bu programlar, alanda aktif olarak çalışan, öncelikli olarak akademik kariyer hedeflemeyen fakat doktora derecesine sahip olmak isteyen sosyal hizmet uzmanlarının eğitim almaları için oldukça işlevseldir.

DSW programlarının içeriği incelendiğinde özellikle klinik sosyal hizmet eğitimi, süpervizyon ve kanıta dayalı uygulama için araştırma vurgusuna sahip oldukları göze çarpmaktadır (J. W. Anastas, 2012). Bu yönüyle kanıta dayalı uygulama vurgusu yapan sosyal hizmet mesleğiyle oldukça uyumlu oldukları düşünülmektedir. ABD’de 1940’lı yıllarda mesleğin daha saygın konuma gelmesini sağlamak amacıyla başlatılmış olan uygulama odaklı sosyal hizmet doktora programları (DSW), yıllar içerisinde klasik araştırma odaklı doktora programlarına (Ph.D) daha fazla yer verilmesi sonucunda önem ve yaygınlığını kaybetmiştir. Ancak, 2000’li yılların başında sosyal hizmet bölümleri müfredatlarında yer alan uygulama derslerinde öğretim elemanı olarak görev alacak nitelikli personel ihtiyacı, kanıta dayalı uygulamanın günden güne daha fazla önem kazanması, sosyal hizmet uzmanlarının klinik eğitim alabilmek için psikoloji gibi bölümlerde doktora programlarına kaydolmaları ya da akredite olmayan kuruluşlardan eğitim almaları gibi nedenlerle DSW programları yeniden önem kazanmıştır (Acquavita ve Tice, 2015; Johnson ve Munch, 2010). 2007 yılında, Pensilvanya Üniversitesi’nin başı çekmesiyle pek çok üniversitede uygulamaya dayalı sosyal hizmet doktora programı tekrar açılmıştır.

Bu makalede ABD örneğinden hareketle alanda profesyonel meslek elemanı olarak çalışan ve doktora derecesine sahip olmak isteyen profesyonellerin uygulamaya yönelik klinik bilgi ve becerilerini arttırmalarını hedefleyen ve uygulama boyutunu öne çıkaran DSW programlarının ortaya çıkış amacı, tarihçesi, içeriği ile okullara göre nasıl yapılandırıldığı ele alınarak ulusal alanyazına bu programlar hakkında bilgi kazandırmak amaçlanmıştır. Bu süreçte DSW programı olan ve ABD yükseköğretim sisteminde önemli bir konumda bulunan beş üniversitenin web sayfaları incelenerek programlar hakkında detaylı bilgi edinilmiştir. Bu programlar hakkında elde edilen bilgilere makalenin ileriki kısımlarında yer verilmiştir.

1. DSW Programlarının Tarihsel Gelişimi

Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) ilk sosyal hizmet doktora programı 1915 yılında Bryn Mawr College bünyesinde açılmış, 1920 yılında öğrenci kabul eden Chicago Üniversitesi ise doktora düzeyinde sosyal hizmet eğitimi veren ikinci üniversite olmuştur. Doktora programı sayısı 1950’lerde dokuza, 1960’larda 16’ya 2015 yılına gelindiğinde ise 75’e ulaşmıştır (Goodman, 2015). “Sosyal Hizmet Doktora Eğitiminin Geliştirilmesi Grubu” (Group for the Advancement of Doctoral Education in Social Work [GADE]) verilerine göre günümüzde ABD genelinde 99 okulda sosyal hizmet doktora programı bulunmaktadır. Bu okulların 84’ünde doktora programının türü Ph.D (GADE, 2022a); 15’inde ise DSW şeklindedir (GADE, 2022b). 14 okulda ise hem Ph.D hem de DSW programları bir arada yer almaktadır.

DSW programlarının odak ve müfredatları okuldan okula değişse de genellikle sosyal hizmet uzmanlarının klinik düzey başta olmak üzere sosyal hizmetin müdahale alanlarının tamamında daha yetkin olmaları amaçlanmaktadır. Diğer yandan araştırma bilgisine klasik doktora programlarında olduğu kadar ağırlık verilmemektedir (GADE, 2022c).

DSW programı, ilk olarak 1924 yılında Chicago Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur (Hartocollis, Cnaan ve Ledwith, 2014). 1934'te doktora eğitimine başlayan Katolik Üniversitesi, 1948 yılında klasik doktora programını DSW'ye dönüştürmüş, aynı yıl Smith College ve Pennsylvania Üniversiteleri de DSW programlarına öğrenci kabul etmişlerdir (Edwards, Rittner ve Holmes, 2011; Goodman, 2015). Kısacası DSW programlarının ortaya çıkışı daha eski olsa da 1940'lı yıllarda yaygınlık kazanmışlardır.

DSW programlarının süreç içinde önemi azalmıştır. 1990'ların sonlarında akademide ve alanda, DSW programının kazandırdığı dereceye ilişkin kafa karışıklığının giderek artması ve doktora eğitiminde araştırma vurgusunun ön plana çıkması sonucunda pek çok üniversite DSW programlarını geri plana atarak yeniden Ph.D programlarına yönelmiştir (Edwards vd., 2011; Hartocollis, Solomon, Doyle ve Ditty, 2015). Bu dönemde artan akademisyen ihtiyacı ve doktora eğitiminde araştırma ile yöntem bilgisine verilen önemin önceki dönemlere göre artması gibi sebeplerden ötürü, DSW dereceleri "eski ve geleneksel" olarak nitelendirilmiştir. Hatta bu dönemde bazı okullar DSW mezunlarına birtakım kriterler sağlamaları ve yeniden tez yazmaları koşuluyla Ph.D unvanı vereceklerini açıklamışlardır (Thyer, 2015). Ne var ki son yıllarda, artan ihtiyaca bağlı olarak, DSW programları tekrar yaygınlaşmaya başlamıştır.

Uygulama boyutuna ağırlık veren doktora programları, sosyal hizmet alanında psikoloji, eczacılık, hemşirelik ve fizyoterapi bölümlerine göre görece daha geç başlamıştır (Edwards vd., 2011; Hartocollis vd., 2015). Uygulama boyutuna ağırlık veren "Psy.D (Doctor of Psychology)" programından mezun olarak doktor unvanı alan psikologlar ve benzer şekilde "DNP (Doctor of Nursing Practice)" programından mezun olan hemşirelere karşın sosyal hizmet uzmanlarının doktora düzeyinde eğitim alabilecekleri programlar uzun bir süre boyunca ortaya çıkmamıştır. Bu durum sosyal hizmet uzmanlarının aynı kurumda birlikte görev yaptıkları diğer mesleklere mensup kişilere göre daha düşük eğitim düzeyinde kalmalarına neden olmuştur. Bunun sonucunda sosyal hizmet uzmanları, kurumlarında yönetici, ekip lideri vb. pozisyonlara yükselememişlerdir. Buna ek olarak diğer mesleklere mensup profesyonellere göre klinik becerileri daha "zayıf" kalmıştır. Bu noktada sosyal hizmet uzmanlarının maruz kaldıkları dezavantajları ortadan kaldırma gerekliliği sonucunda DSW programları ortaya çıkmıştır (Edwards vd., 2011).

1970'lerde, akademik çevrelerde, DSW programlarının gerekliliğine inananların sayısı oldukça artmış ve bu programlar yaygınlaşmıştır. Uygulamaya dönük olan bundan dolayı klinik boyutu ön planda olan bu programların sosyal hizmet uzmanlarına kurumlarında daha fazla kabul sağladığı ve aynı zamanda kariyer tatmini sağladığı düşünülmüştür (Hartocollis vd., 2015; Levin, 1991).

21. yüzyılın ilk yıllarında, ABD'deki sosyal hizmet akademisyenleri, doktora eğitiminin öğrencilere araştırma tasarlama ve yürütme becerileri kazandırma yanında, mikro, mezo ve makro müdahale tekniklerini geliştirme ile klinik bilgilerini arttırma noktasında katkı sunması gerektiğini belirtmişlerdir. Oldukça kabul gören bu paradigma sonucunda 2007 yılında Pennsylvania Üniversitesi'nde DSW programı açılmıştır. Ardından kısa bir süre içinde Tulane, New York, Southern California, Rutgers, Knoxville, Aurora, Tennessee

ve St. Catherine, St.Thomas, Capella, Walden ve Florida Atlantic Üniversiteleri de DSW programları öğrenci kabulüne başlamışlardır (Thyer, 2015).

DSW programı olan okul sayısının artması sonucunda, 2011 yılında Uluslararası Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE), bu programların belirli standartlara sahip olmaları için bir çalışma başlatmıştır (Edwards vd., 2011; Howard, 2016). 2013 yılında da ABD'deki Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW), Sosyal Hizmet Okulları Birliği (IASSW) ve Ulusal Sosyal Hizmet Okulları Dekanları ve Müdürleri Birliği (National Association Deans And Directors Schools of Social Work [NADDSW]) gibi kuruluşlarla birlikte DSW programlarının geliştirilmesi ve ülke genelinde verilen eğitimin asgari kalite gerekliliklerinin belirlenmesi adına çalışma gerçekleştirmiştir (Hartocollis vd., 2015).

2. DSW Programlarının Amacı

Geleneksel doktora eğitiminin amacı, yeni bilgi üretmektir. Nitekim doktora öğrencilerinden çalışmalarıyla yeni bilgi üretmeleri ve bunu savunabilmeleri beklenmekte, aynı zamanda eğitim aldıkları disiplinin gelecekteki temsilcileri olarak görülmektedirler.

Sosyal hizmet doktora programlarının genel amacı, sosyal hizmet disiplinine yol gösterecek yeni bilgi üretmek ve sosyal hizmet bölümlerindekiler başta olmak üzere üniversite öğrencilerini yetiştirecek akademisyen yetiştirmektir (Goodman, 2015). Buna ek olarak, uygulamalı bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmet doktora öğrencilerinden ürettikleri yeni bilgiyi alandaki uygulayıcılara ulaştırmaları beklenmektedir. DSW programlarının müfredatları incelendiğinde, uygulamaya dayalı bilgi ve bilim üretmek amacıyla klinik sosyal hizmet odağında planlandıkları anlaşılmaktadır (J. Anastas, 2015; J. Anastas ve Videka, 2012; Hartocollis vd., 2014). Uygulamaya ağırlık veren ve kuruluşlarda profesyonel meslek elemanı olarak görev yapan öğrencilerin klinik beceriler edinmelerini amaçlayan DSW programları, akademik anlamda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Diğer yandan alanda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının özellikle uygulamadan gelen bilgi ve becerilerinin (practice wisdom) akademiye kazandırılmasını sağlamaktadır (Johnson ve Munch, 2010).

Pensilvanya Üniversitesi özelinde sunulduğu gibi DSW programının genel olarak dört ana amacı bulunmaktadır. Bunlar (Hartocollis vd., 2015):

- Yeni klinik sosyal hizmet bilgisi üretmek.
- Sosyal hizmet uzmanlarının kanıta dayalı uygulama yapma becerilerini geliştirmek.
- Öğretme, sunum, akademisyenlik ve uygulama yoluyla sosyal hizmet uygulama bilgisini yayacak “uygulamacı- akademisyen” yetiştirmek.
- Sosyal hizmet uzmanlarının, doktora mezunu olmalarını sağlayarak kurum içindeki mesleki ve diğer statülerinin yükselmesine katkıda bulunmak.

GADE bünyesinde yer alan ve DSW programlarının geliştirilmesi ve kalite standartlarının belirlenmesine yönelik faaliyet yürüten “DSW Çalışma Grubu” (Task Force on the DSW Degree) bu programların amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır (Edwards vd., 2011):

- Öğrencilere yüksek lisans düzeyindeki ve Ph.D programlarındaki öğrencilere nazaran daha ileri düzeyde uygulama bilgi ve becerileri kazandırmak.
- Toplumsal sorunlara ve uygulamaya yönelik farklı teorik yaklaşımlara Ph.D. programlarına göre daha fazla vurgu yapmak.
- Öğrencilere sosyal hizmet alanında ortaya çıkan yeni yaklaşımları kurumlarında veya çalıştıkları programlar kapsamında müracaatçı gruplarına uygulamaları için gerekli klinik becerileri kazandırmak.
- Öğrencilerin uyguladıkları yeni yaklaşımlar sonucunda müracaatçı gruplarında görülen olası ilerlemeleri değerlendirebilecekleri ve kanıta dayalı uygulama gerçekleştirebilecekleri ileri araştırma tekniklerini öğrenmelerini sağlamak.
- Öğrencilere artan mesleki bilgi, beceri ve klinik yeterlilikleri aracılığıyla müracaatçılarına ve kurumlarına sağladıkları kazanımları bilimsel olarak yaygınlaştırılmalarını sağlayacakları beceriler kazandırmak.

3. DSW ve Ph.D Arasındaki Farklar

Amerika Birleşik Devletleri’nde hem DSW hem de Ph.D programlarında doktora düzeyinde sosyal hizmet eğitimi verilmektedir. Bununla birlikte, DSW programları ile genel doktora programları arasında amaçları ve hedef kitleleri bakımından birtakım farklılıklar bulunmaktadır.

DSW programlarının geleneksel doktora programlarına göre klinik odaklı olmaları iki program arasındaki ilk farklılıktır. DSW programlarının tümünün klinik alana veya doğrudan uygulamaya odaklandıkları görülmektedir. Klasik sosyal hizmet doktora programı olan Ph.D eğitiminde ise politika, araştırma ve öğretim becerileri kazandırma konularına odaklanılmaktadır (O'Reilly, 1991).

O'Reilly (1991)' e göre lisansüstü sosyal hizmet programları arasında, öğrencilerden gelen yoğun talebe rağmen, yeterli sayıda klinik odaklı program bulunmamaktadır. Bundan dolayı diğer yardım veren mesleklerle mensup kişilerle karşılaştırıldığında, eğitim esnasında genellikle klinik odaklı çalışmaların yoğunlukta olduğu kurumlarda uygulama yapılmasına ve süpervizyon alınmasına rağmen (Iverson, Dentato, Green ve Busch, 2021), sosyal hizmet uzmanlarının klinik becerileri zayıf kalmaktadır.

DSW programlarının, doğrudan uygulama bilgisine ve becerisine odaklanmaları sosyal hizmet uzmanlarının mesleki bilgilerini derinleştirmekte ve onlara mesleki yaşamlarında karşılaştıkları vakalara karşı daha bütüncül ve profesyonel bir şekilde yaklaşma imkânı sunmaktadır. Aynı zamanda kurum içinde daha üst pozisyonlara çıkmalarını ve daha iyi maaş almalarını sağlamaktadır (Reid, 1978).

DSW programları ile Ph.D programları arasındaki ikinci farklılık da eğitim sürecinin önemli bir bileşeni olan uygulamayla alakalıdır. DSW programlarındaki öğrenciler uygulama dersleri kapsamında daha doğrudan uygulama yapmakta ve kapsamlı süpervizyon almaktadırlar. Diğer yandan geleneksel doktora programlarının temelinde uygulamadan ziyade, araştırma yapma, alan yazına bilgi kazandırma gibi odaklar bulunmaktadır (Hartocollis vd., 2015).

DSW programları daha çok alanda çalışan profesyonellere yönelik olduklarından öğrencilerin devamlarını kolaylaştıran önlemler almaktadırlar. Bu program bünyesindeki dersler bir ya da iki güne toplanabilmekte, mesai saatleri sonrasında yapılabilmekte ya da uzaktan eğitim olanakları kullanılarak yapılmaktadırlar. Bundan ötürü öğrenciler derslere katılmak için kurumlarından izin almak ya da birkaç gün kampüse gelmek zorunda kalmamaktadırlar. Diğer yandan Ph.D programlarının bazıları, çalışan öğrencilerin katılımı için yarı zamanlı tasarlanmış olsa da büyük bir yoğunluğu tam zamanlıdır ve düzenli devam etmeyi zorunlu kılmaktadır. (J. Anastas ve Videka, 2012).

DSW programları ile geleneksel doktora programları arasındaki bir farklılık da bu programların mezuniyet koşulları arasında genel olarak tez yazma zorunluğunun bulunmamasıdır. Nitekim bu programa sahip olan ve bu makalede incelenen ABD'deki beş üniversitenin dördünde öğrencilerin tez yazma zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu programlar tez çalışması yerine makale, proje taslağı ve sunum gibi çalışma istemektedirler. Bu programlarda tez yerine makale yayınlamalarının kanıta dayalı uygulama kültürünün gelişmesine katkı sağladığı belirtilmektedir (J. Anastas ve Videka, 2012).

DSW programlarını, geleneksel doktora programlarından ayıran bir boyut da araştırma tasarlama, yürütme, projeye dâhil olmanın eğitim sürecinde ön planda olmamasıdır (J. Anastas ve Videka, 2012). Ph.D programlarında ise araştırma yapma ve literatüre yeni bilgi kazandırma önemli olduğundan, klinik müdahale alanlarından ziyade araştırma temelli ampirik çalışmalara yoğunlaşmaktadır (Horton ve Hawkins, 2010). Ph.D programlarının bu özelliği, programı alanda çalışan ve uygun müdahale yaklaşımlarına ilişkin bilgi ve beceri geliştirmeyi amaçlayan meslek elemanları açısından daha az cazip kılmaktadır.

DSW programlarında, ampirik çalışmalara Ph.D programlarında olduğu kadar yoğun bir şekilde yer verilmemesi, buradan mezun olanların araştırma yapabilme, proje yürütebilme ve fon bulma konularında zorluklarla karşılaşacakları iddialarını ortaya çıkarmıştır. Buna karşın DSW mezunlarının, eğitim sürecinde edindikleri araştırma bilgilerini kullanarak, öyküsel vaka betimlemeleri, kurum ihtiyaç analizi, müracaatçı memnuniyet çalışmaları ve program değerlendirme gibi araştırmaları kolaylıkla yürütebileceklerini hatta bunun için hibe ve fon bulabilecekleri savunulmaktadır (Thyer, 2015). Sosyal hizmet uzmanları, DSW eğitimi esnasında edindikleri temel araştırma becerileri ile mesleki müdahalelerinin ve genel olarak kurumları bünyesinde sundukları hizmetlerin ne kadar verimli olduğunu değerlendirerek sunulan hizmetin önemli bir değişim yaratmadığını ortaya koyabilirler.

4. Diğer Disiplinlerde DSW'nin Gelişimi ve Statüsü

Psikoloji, beslenme ve diyetetik, eczacılık, hemşirelik ve halk sağlığı gibi farklı birçok bölümün, DSW benzeri uygulama boyutu ağır basan doktora programları bulunmaktadır (J. Anastas ve Videka, 2012; Edwards vd., 2011). Bu programlar, uygulamaya dönük olmaları ve klinik bilgi yönünün araştırma yönünden daha ağır basmalarından ötürü meslek elemanları için daha elverişlidirler. Aşağıda klinik psikoloji, hemşirelik ve halk sağlığı bölümlerindeki uygulama boyutu ağır basan doktora programlarından bahsedilecektir.

4.1. Psy.D (Klinik Psikoloji)

Psikoloji, sosyal hizmet gibi, uygulamalı bir meslek ve aynı zamanda akademik bir disiplindir. Psikoloji mesleğinin geniş uygulama alanının olması ve geleneksel doktora (Ph.D) mezunlarının klinik uygulamalarda yetersiz kalmaları (Psy.D) programını ortaya çıkarmıştır (Karazsia ve Smith, 2016; Norcross, Kohout ve Wicherski, 2005). Bu programın ortaya çıkmasıyla da özellikle klinik psikoloji alanındaki geleneksel doktora programlarına yönelik uygulamadan uzak oldukları ve araştırmaya dayalı oldukları eleştirileri bir anlamda son bulmuştur. Psy.D programları Amerikan Psikologlar Derneği (APA) tarafından 1973 yılında akredite edilmiştir (J. Anastas ve Videka, 2012).

2000 yılında Psy.D program sayısında ciddi bir artış meydana gelmiştir. 2012 yılına kadar Psy.D programlarından yaklaşık 9000 mezun verilmiş fakat bu yıldan itibaren her yıl 700-1000 arası mezun verilmeye başlanmıştır (J. Anastas ve Videka, 2012; Murray, 2000).

APA tarafından yapılan bir araştırmada Psy.D programlarından mezun olan klinik psikologların büyük kısmının hastanelerde, okullarda ve bakım merkezlerinde çalıştıkları, Ph.D mezunlarının büyük bir çoğunluğunun ise hastanelerde psikoterapist ve akademisyen olarak çalıştıkları ortaya konulmuştur (APA, 2001).

4.2. DNP (Hemşirelik)

Amerikan Hemşirelik Okulları Birliği 2004 yılında yaptığı bir çalışmayla hemşirelik bölümlerinde, uygulama boyutunu ön planda tutan doktora programlarının kurulmasını sağlamıştır (J. Anastas ve Videka, 2012). DNP adı verilen bu programlarla, sağlık kuruluşlarında çalışan hemşirelere, mesleki bilgilerini iletme ve çalıştıkları alana ilişkin becerilerini artırma fırsatı sunulmuştur. Buna ek olarak, öğrencilere yöneticilik ve liderlik becerileri kazandırarak çalıştıkları kurumda daha aktif olmaları ve yönetici pozisyonlarına erişmeleri hedeflenmiştir. Kısa sürede DNP programları o kadar yaygınlaşmıştır ki şu anda 150 civarında DNP programının olduğu tahmin edilmektedir (Giardino ve Hickey, 2020; Tovar, Ossege, Farus-Brown, Zonsius ve Morrow, 2020).

DNP programının kısa sürede yaygınlaşması beraberinde ciddi birtakım sorunlar getirmiştir. Bunun nedeni hemşirelik bölümlerindeki akademisyen açığını kapatmak için bu programdan mezun olan çok sayıda kişinin fakültelerde öğretim üyesi olarak istihdam edilmesidir (Cronenwett vd., 2011). Alanda çalışacak ve uygulama yapacak kişiler için tasarlanan, uygulama ve mesleki bilgilere ağırlık veren bu programlardan

mezun olanların akademiye yönelmesi programın temel amacının tam olarak gerçekleşmemesine neden olmuştur.

4.3. Dr.PH (Halk Sağlığı)

Halk sağlığı uzmanları koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve uygulanması için çalışırlar. Toplumun sağlık sorunlarını ve gereksinimlerine göre planlamalar yaparlar. Su güvenliğinin sağlanmasından anne ve çocuk sağlığının korunmasına kadar oldukça çeşitli alanlarda görev alırlar (Kılıç, Şahan ve Bahadır, 2015). Toplumun sağlık düzeyini korumak için toplumdaki bireylere yönelik farkındalık çalışmaları yürütürler.

1990'lı yıllarda halk sağlığı okullarının çoğu, II. Dünya Savaşı'ndan sonra doğan kuşağın (baby boomers) yaşlandığını, ABD'de genelinde yaşlı nüfus oranının arttığını belirtmiş ve özellikle yaşlı refah alanında halk sağlığı uzmanlarına olan gereksinimin arttığını belirtmişlerdir (Whayne, 1959). Bundan ötürü birkaç halk sağlığı bölümü, alanda çalışan profesyonellerin, yaşlılık alanı başta olmak üzere mesleği ilgilendiren genel sorun alanlarında uygulama becerilerinin artırılması için DrPH adı verilen bir program açmışlardır (Park, Migliaccio, Edberg, Frehywot ve Johnson, 2021). Yeni DrPH programları ülke genelindeki toplulukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve çalıştığı alanda lider olacak bir grup halk sağlığı uzmanı yetiştirmeyi hedeflemiştir.

DrPH programı ile ilgili çalışmalara liderlik eden Ulusal Halk Sağlığı Okulları Derneği (Association of Schools of Public Health Education [ASPH]) bir görev grubu oluşturarak okullar ve programlar arasında standart oluşturulmasını hedeflemiş ve bu program için birtakım standart ve koşullar tanımlamıştır (Calhoun, McElligott, Weist ve Raczyński, 2012). DrPH mezunu olan halk sağlığı uzmanlarının savunuculuk, iletişim becerileri, liderlik, eleştirel düşünebilme, etik, çatışma yönetimi, son olarak da toplumsal ve kültürel konulara duyarlılık gibi çeşitli konularda yetkin olmaları gerektiğini belirtmiştir (ASPH, 2009).

5. DSW Programlarından Örnekler

DSW programları, sosyal hizmet eğitiminde köklü bir geçmişe sahip olan ve çok sayıda sosyal hizmet uzmanına sahip olan ABD'de yer alan üniversitelerde bulunmaktadır. Başlangıçta bu programlara temkinli yaklaşılsa da kısa sürede birçok okul bu programları açarak öğrenci kabul etmiştir (Drisko, Hunnicutt ve Berenson, 2015). Aşağıda ABD'de DSW programı bulunan bazı okullar ve bu okulların başvuru ve kayıt koşulları, ders sayıları, öğrenim süreçleri ve mezuniyet koşulları hakkında kısaca bilgiler verilmiştir. Bu programlara ilişkin özet bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

5.1. New York Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu

New York Üniversitesi (NYU) Silver Sosyal Hizmet Okulu'nun DSW programına öğrenci kabul şartları oldukça zorlayıcıdır. Nitekim bu programlara kayıt olmak isteyen öğrencilerin klinik sosyal hizmet alanında yüksek lisans yapmış olmaları ve yüksek lisansı 4 üzerinden en az 3.5 akademik ortalamayla bitirmiş olmaları gerekmektedir. Bunlara ek olarak DSW programına kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin klinik sosyal hizmet

yüksek lisans mezuniyetlerinden sonra en az iki yıl alanda aktif şekilde çalışmış olmalarını beklemekte ve klinik sosyal hizmet uzmanı lisansına sahip olmalarını istemektedir (NYU, 2022b).

NYU'nun, DSW programı, içeriğinde çok fazla teorik bilgi barındırmakta, bireyle çalışmaya dayalı uygulamaları merkeze almakta ve öğrencilerin klinik çalışma alanına özgü bilgi ve becerilerini arttırmayı hedeflemektedir. Programda, derinlemesine teori, kanıta dayalı uygulama, araştırma, politika ve vaka analizleri gibi dersler bulunmaktadır. Sekiz dönemli programı bitirmek için 19 ders ve atölye çalışmasından başarılı olmak gerekmektedir. Alanda çalışan profesyonel meslek elemanlarının katılımı hedeflendiğinden örgün eğitimle yürütülen dersler haftanın bir günü yapılmakta ve bazı dersler de online ortamda gerçekleştirilmektedir. Mezuniyet koşulu olarak tez çalışması yerine, bir danışman ya da komite rehberliğinde hazırlanmış ve yayınlanmış iki makale ile sosyal hizmetle ilgili bilimsel bir toplantıda bir sözlü sunum yapılmış olması gereklidir (NYU, 2022a).

5.2. Tennessee Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu

Tennessee Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu DSW programında klinik derslere ağırlık verilmekte ve sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapan öğrencilerin çalıştıkları kurumlarda yönetici/üst pozisyonlara gelmelerine katkı sunacak içeriklere yer vermektedir. DSW programı online olarak yürütülmektedir.

Tennessee Üniversitesi DSW programına kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin CSWE tarafından akredite edilmiş bir sosyal hizmet yüksek lisans programından mezun olmuş olmaları, yüksek lisans mezuniyetlerinden en az üç yıl geçmiş olması ve yüksek lisanslarını 4 üzerinden en az 3 ortalamayla bitirmiş olmaları gereklidir. Son olarak kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin en az iki yıllık alanda çalışma deneyimine sahip olmaları beklenmektedir (Tennessee Üniversitesi, 2022a).

DSW programı sekiz dönemde tamamlanmakta ve öğrenciler her dönem iki ders almaktadırlar. Online eğitimin verildiği programda öğrencilerin her yaz bir haftalarını kampüste geçirerek online eğitimden kaynaklı eksiklikleri gidermeleri beklenmektedir.

Öğrencilerin mezun olmak için nörobilim, travma, klinik araştırma, bilişsel davranışçı terapi, kişilerarası psikoterapi vb. 16 dersi başarıyla geçme ve iki dönem projesi tamamları gerekmektedir (Tennessee Üniversitesi, 2022b)

5.3. Pennsylvania Üniversitesi

Pennsylvania Üniversitesi Sosyal Politika ve Uygulama Okulu, DSW programını başlatan ilk üniversitedir. Bu okuldaki DSW programı kısa sürede yoğun ilgiyle karşılanmış ve bu durum birçok okulun DSW programı açmasını ya da mevcut PhD programlarını DSW'ye dönüştürmesini sağlamıştır (Paulson, 2006). Kabul şartları arasında CSWE tarafından akredite edilmiş bir sosyal hizmet yüksek lisans programından mezun olma şartı aranmaktadır. Ayrıca yüksek lisanstan sonra en az iki yıllık alan deneyimine sahip olmak gereklidir (Pennsylvania Üniversitesi, 2022a).

DSW programının amacı, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına ampirik temele dayanan sosyal hizmet müdahaleleri tasarlama ve uygulama becerileri kazandırmak ve aynı zamanda klinik alanda kanıta dayalı sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirebilmeleri için gerekli araştırma bilgisi edindirmektedir. Bundan dolayı müfredatta klinik teori I ve II, nitel araştırma yöntemleri, nicel araştırma yöntemleri, travma teorisi ve müdahalesi, bilişsel davranışçı terapi, sosyal hizmet uygulaması gibi dersler bulunmaktadır (Pennsylvania Üniversitesi, 2022b).

Hibrit eğitim sisteminin uygulandığı programda bazı dersler yüz yüze, bazıları ise online olarak gerçekleştirilmektedir. İlk iki dönemi başarıyla tamamlayan öğrenciler, daha yoğun derslere devam edebileceklerini göstermeleri için sınava tabi tutulmaktadır (Hartocollis vd., 2015).

Pennsylvania Üniversitesi DSW programının işleyişini değerlendirmek için bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında online anket yoluyla, 2015 yılında okula kayıtlı olan ve daha önceki yıllarda okuldan mezun olan kişilere ulaşılmış ve potansiyel katılımcıların %81.6'sı bu çalışmaya katılmıştır. Bu çalışmayla DSW programından mezun olan yada henüz eğitime devam edenlerin yüksek lisanstan mezun olduktan yaklaşık 7,5 yıl sonra DSW programına başladıkları ortaya konulmuştur (DSW programına kabul edilmek için yüksek lisans programından mezun olduktan sonra en az iki yıl alan deneyimi aranmaktadır). Katılımcıların yaş ortalaması 37 olarak bulunmuştur ve yaklaşık %80'inin kadın olduğu bulgulanmıştır. Öğrencilerin %71'inin DSW programından 3 yıl içinde mezun olduğu görülmüştür. Mezunlar programın kendilerine özgüven, derinlemesine bilgi ve araştırma becerileri kazandırdığını, yazma ve düşünme becerilerini geliştirdiğini söylemişlerdir. Ayrıca kurumlarında sorumluluk isteyen yöneticilik gibi görevlere getirildiklerini, kurum içinde kendilerine karşı saygının arttığını ve bazıları da çeşitli üniversitelerden lisans ya da yüksek lisans düzeyinde ders vermeleri için kısmi ya da tam zamanlı öğretim üyeliği teklifi aldıklarını belirtmişlerdir (Hartocollis vd., 2015).

5.4. Rutgers Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu

Rutgers Üniversitesi DSW programına kayıt kabul için yukarıda yer verilen üniversitelerinkine benzer koşullar aramaktadır. Eğitim yine üç yıl sürmektedir (Rutgers Üniversitesi, 2022c). Müfredatta insan gelişimi, sosyal psikoloji, klinik uygulama için ileri psikolojik teoriler, uygulama için nörobilim gibi dersler bulunmaktadır.

Rutgers Üniversitesi'ni diğer okullardan ayıran nokta eğitim şeklidir. DSW programlarında dersler, dönem boyunca ayda bir defa cuma, cumartesi ve pazar günlerinde kampüste yüz yüze ve interaktif yöntemlerle yapılmaktadır. Okul, derslere gelen öğrencilere üç gün boyunca konaklama imkânı sunmaktadır. Derslerden geçmek için öğrenciler, dönem sonunda sözel sınavlara girmektedir (Rutgers Üniversitesi, 2022b).

Programı bitirmek için tez yazma zorunluluğu bulunmamakla birlikte, klinik araştırma projesi yazmak ve uygulama için kaynak bulma üzerinde derleme bir çalışma yapmak zorunluluğu bulunmaktadır. Tüm bunlara ek olarak da öğrenciler eğitim boyunca akademik yazma programına dâhil edilmektedirler. Bu programla

öğrencilere akademik çalışma modelleri ve bunların nasıl yazılacağı / hazırlanacağı üzerine programda görev yapan öğretim elemanları tarafından eğitim verilmektedir. Ayrıca alan içi ve dışı okuma yaparken nelere dikkat edileceği anlatılmaktadır (Rutgers Üniversitesi, 2022a).

5.5. Tulane Üniversitesi Sosyal Hizmet Okulu

Tulane Üniversitesi DSW programına kayıt olmak için dört koşul bulunmaktadır. Bunların ilki CSWE tarafından akredite edilmiş bir okuldan yüksek lisans mezunu olmaktır. İkincisi yüksek lisansı bitirdikten sonra sosyal hizmet kurumlarında, klinik alanda en az üç yıl deneyime sahip olmak gerekli görülmektedir. Üçüncü olarak hem lisans hem de yüksek lisans programlarını 4 üzerinden en az 3.3 ortalamayla bitirmiş olmak gereklidir. Sonuncu koşul ise en az üç referans mektubu istenilmektedir (Tulane Üniversitesi, 2022b). Eğitim üç yıl sürmektedir. Müfredat 14 zorunlu ders ve bir projeden oluşmaktadır. Sosyal hizmet teorisi, uygulama ve yöntemleri hakkında dersler bulunmaktadır. Her dönem sonunda yazılı sınavlar yapılmaktadır. Sınavlar politika, araştırma ve teori olmak üzere 3 kısımdan oluşmaktadır. İlk iki yılda teorik derslere yer verilmektedir. Son yılda ise öğrenciler iki dönem boyunca klinik proje üzerine çalışmaktadır. Dersler hafta sonu bazen de akşamları yapılmaktadır (Tulane Üniversitesi, 2022c).

Tulane Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu DSW programı amacını, politika analizi, program tasarımı ve değerlendirmesi ve araştırma yöntemlerinde üstün becerilere sahip alanda çalışabilecek profesyonel meslek elamanı kadar uygulama bilgisi olan akademisyen yetiştirmek şeklinde açıklamaktadır (Tulane Üniversitesi, 2022a). Nitekim DSW programlarından mezun olan ve akademiye tam ya da yarı zamanlı yönelen kişilerin lisans ve lisansüstü eğitimin önemli bir bileşeni olan uygulama derslerinin yürütülmesi ve öğrencilerin ABD'deki mevcut sistemin gerektirdiği lisans alma zorunluluğunun üstesinden gelmeleri için gerekli klinik becerilerin kazandırılması noktalarında geleneksel doktora programlarından mezun olan kişilere göre daha fazla katkı sağladıkları belirtilmektedir (Thyer, 2015).

Tulane Üniversitesi mezunların araştırma, savunuculuk ve doğrudan uygulama bilgilerinin, mesleki ve akademik açıdan yeterli olmasını hedeflemektedir. Tulane Üniversitesi'ne özgü olan ve dikkat çeken nokta okulun amacının klinik uygulama bilgisi olan meslek elamanı yetiştirmek yerine, klinik alana hâkim, klinik dersleri yürütecek ve uygulama öğrencilerine yeterli süpervizyon sunabilecek öğretim elemanı yetiştirmeyi amaçlamasıdır (Tulane Üniversitesi, 2022a).

Tablo 1: DSW Programlarına İlişkin Bilgiler

Okul	Program Kabul Şartı	Ders Sayısı	Eğitim Süresi	Mezuniyet Şartı	Eğitim türü
New York Üniversitesi	CSWE tarafından akredite edilmiş klinik sosyal hizmet yüksek lisans programını 4 üzerinden en az 3,5 not ortalamasıyla bitirmiş olmak. Yüksek lisans mezuniyetinden sonra en az 2 yıl alan deneyimine sahip olmak	15 ders ve bir atölye	Sekiz dönem	Yayınlanmış iki makale	Hibrit
Tennessee Üniversitesi	CSWE tarafından akredite edilmiş klinik sosyal hizmet yüksek lisans programını 4 üzerinden en az 3,0 not ortalamasıyla bitirmiş olmak. Yüksek lisans mezuniyetinden sonra en az 3 yıl alan deneyimine sahip olmak	16 ders	Sekiz dönem	Tamamlanmış iki proje	Hibrit
Pennsylvania Üniversitesi	CSWE tarafından akredite edilmiş klinik sosyal hizmet yüksek lisans programını 4 üzerinden en az 3,5 not ortalamasıyla bitirmiş olmak. Yüksek lisans mezuniyetinden sonra en az 2 yıl alan deneyimine sahip olmak	12 ders	Sekiz dönem	Bitirme tezi	Hibrit
Rutgers Üniversitesi	CSWE tarafından akredite edilmiş klinik sosyal hizmet yüksek lisans programını 4 üzerinden en az 3,5 not ortalamasıyla bitirmiş olmak. Yüksek lisans mezuniyetinden sonra en az 2 yıl alan deneyimine sahip olmak. Sosyal hizmet uzmanı olarak çalışma lisansına sahip olmak.	14 ders	Altı dönem	Tamamlanmış iki proje	Hibrit
Tulane Üniversitesi	CSWE tarafından akredite edilmiş klinik sosyal hizmet yüksek lisans programını 4 üzerinden en az 3.3 not ortalamasıyla bitirmiş olmak. Yüksek lisans mezuniyetinden sonra en az 3 yıl alan deneyimine sahip olmak.	14 ders	Altı dönem	Tamamlanmış iki proje	Hibrit

6. Türkiye’de Mevcut Durum

Türkiye’de klinik yönelimi olan sosyal hizmet uzmanları için lisansüstü seçeneklerin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının oldukça az sayıda bulunan aile danışmanlığı yüksek lisans programlarına ve aile danışmanlığı sertifika programlarına yoğun ilgi gösterdikleri gözlenmektedir. Bunun yanı sıra psikoloji, hemşirelik gibi disiplinlerin aksine Türkiye’de lisans üstü düzeyde adli sosyal hizmet, gerontolojik sosyal hizmet, klinik sosyal hizmet gibi alt alanlara ilişkin eğitim verilmemekte, sadece bazı üniversitelerdeki sosyal hizmet yüksek lisans programlarında “klinik odaklı” olduklarına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Türkiye’de özellikle meslek elemanı olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarını hedef alan DSW programları bulunmamakla birlikte, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının doktora programlarına (PhD) devam etmelerine engel bir durum yoktur. Öte yandan klinik odaklı doktora programının sadece Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı’na bağlı Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Doktora Programı olduğu dikkati çekmektedir.

Mevcut programın giriş koşulları incelendiğinde; yüksek lisansını tamamlamış olmak, lisans ve yüksek lisans diplomalarından en az birini sosyal hizmet anabilim dalından almış olmak, yüksek lisans not ortalamasının 100 üzerinden en az 75 (4,00 üzerinden 3.00) almış olmak ve yine mülakat sınavından en az 75 puan almış olmak gerektiği görülmektedir. Eğitim süresi dört yıl olup azami süre altı yıl olarak belirtilmiştir (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2023). Program incelendiğinde, zorunlu olan klinik sosyal hizmet müdahalesi, klinik sosyal hizmet kuram ve yaklaşımları ile araştırma yöntemleri derslerinin yanı sıra psikiyatrik sosyal hizmet, toplumsal rehabilitasyon, aile terapisi kuram ve yaklaşımları, sosyal hizmette süpervizyon gibi derslerin öne çıktığı görülmektedir. Bu PhD programda, önerilen DSW programlarının aksine tez yazma zorunluluğunun bulunduğunu belirtmek yerinde olacaktır.

7. Sonuç Yerine

Bu çalışmada ABD’de uzun bir geçmişi olan ve alanda profesyonel meslek elemanı olarak çalışan sosyal hizmet uzmanlarına yönelik içeriğe ve yapıya sahip olan DSW programları hakkında detaylı bilgi sunulmuştur.

DSW programları sosyal hizmet uzmanlarının mikro, mezo ve makro düzeydeki müdahale bilgi ve becerilerini arttırmayı hedeflemektedir. Ayrıca, kanıta dayalı uygulama, program değerlendirme, sunulan hizmetlerin veya gerçekleştirilen müdahalelerin etkililiğini ortaya koyma gibi sebeplerle gerçekleştirilecek araştırmaların tasarlanmaları ve yürütülmeleri için gerekli becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır. Diğer yandan sosyal hizmet uzmanlarının kurum içinde yükselmelerini kolaylaştırmak ve aynı kuruluşlarda birlikte çalıştıkları diğer meslek mensuplarına göre daha düşük eğitim düzeyinde kalmalarını engellemeyi hedeflemektedir.

Türkiye’de herhangi bir disiplinin alanda çalışan mezunlarına yönelik doktora programının olmadığı ve bu tarz programların açılması adına yakın zamanda gerçekleştirilen bir girişim bulunmadığı bilinmekle birlikte, bu programların birkaç nedenden dolayı sosyal hizmet uzmanları için çok faydalı olacağı düşünülmektedir. DSW programları, sosyal hizmet uzmanlarına mesleki gelişim olanağı sunmaktadır. Öğrencileri herhangi bir sosyal hizmet alanında kanıta dayalı ileri sosyal hizmet müdahalelerine hazırlayan doktora düzeyinde eğitimidir. DSW programlarından mezun olan sosyal hizmet uzmanları müracaatçıları ve sorun durumlarıyla ilgili değerlendirmeyi daha etkili bir şekilde yapabilmektedirler. Eğitim sürecinde gelişen klinik bilgi ve becerilerinden ötürü daha fazla kuram ve yaklaşıma hâkim olmakta ve bu sayede müracaatçılara yardım sürecinde daha fazla teknik ve müdahale yöntemini yetkin biçimde kullanarak müracaatçı ve müracaatçı sisteminin sorun çözme sürecini destekleyebilmektedirler.

Farklı disiplinlerden sosyal hizmete yönelerek doktora yapan bireylerin ya da farklı eğitim kökenine sahip olan ve sosyal hizmet bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin iki farklı disiplini entegre ederek alana zenginlik katacağına kuşku yoktur. Ancak, sosyal hizmet akademisyeni kimliği, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde uygulama derslerini yürütmeyi gerektirmekte ve öğrencilere süpervizyon vermeyi zorunlu kılmaktadır. DSW programları, uygulamaya dönük yapıları ve klinik odaklı olmaları nedeniyle, özellikle yakın dönemde kontrolsüz şekilde açılan sosyal hizmet bölümlerinde kuram, insan davranışı ve sosyal çevre ve de uygulama boyutu olan dersleri yürütebilecek akademisyen yetiştirme ya da tam zamanlı akademisyen yetiştirme noktasında oldukça önemli bir misyon üstlenme potansiyeline sahiptirler. Buna ek olarak yakın geçmişte yeterli planlama ve hazırlık yapılmadan ve akademisyen yetiştirmeden kontrolsüz bir şekilde açılan sosyal hizmet bölümlerinden mezun olan ve sosyal hizmet uzmanı olarak çalışan profesyonellerin mesleki bilgi temellerinin güçlendirilmesi noktasında oldukça faydalı olma potansiyeline sahiptir. Sosyal hizmet lisans öğrencilerinin mesleki süpervizyonunu, büyük ölçüde eğitimin son yılında uygulamaya gittikleri kurumlarda görev alan sosyal hizmet uzmanlarından aldıkları düşünüldüğünde, DSW programlarının hayata geçirilmesinin nitelikli öğrenci yetiştirmeye en az PhD programları kadar katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Klinik sosyal hizmet alanında ihtisaslaşma imkânı sunan program olmadığından, bu alanda ilerlemek isteyen lisans mezunları veya süpervizyon gereksinimi olan meslek elamanları ne yazık ki sosyal hizmet teorisyenlerinin geliştirdiği terapiler için dahi psikoloji veya psikolojik danışma ve rehberlik alanından akademisyenlerin açtığı özel eğitim sertifika programlarına katılmak zorunda kalmaktadır. Buna ek olarak psikoloji ve psikolojik danışma meslek dernekleri, benzer alanlarda yıllardır çeşitli eğitimler vermekle birlikte bu eğitimler, genelde söz konusu alan dışından mezunlara genellikle kapalı olmaktadır. DSW programları bu gibi durumların önüne geçilmesi ve sosyal hizmet uzmanlarının, kendi disiplinlerinin bilgi birikimine sahip ve kendilerine daha çok hitap eden bir programda eğitim alarak klinik alanda ihtisaslaşmaları için oldukça büyük bir potansiyele sahiptir.

Türkiye’de sosyal hizmet alanında DSW programına benzeyen programların kısa vadede hayata geçirilemeyeceği aşikardır. Ancak bu alanda yol kat edilebilmesi için planlamaya dönük çalışmalara ağırlık verilmeli ve öncü olunmalıdır. Planlama süreci DSW programlarından mezun sosyal hizmet uzmanlarına yönelik ücret politikaları, klinik yönelimli olup süpervizyon verebilecek akademisyenlerin belirlenmesi yönünde çalışmaları da içermelidir. Öte yandan bu programların hayata geçilebilmesi için Türkiye’deki klinik odaklı sosyal hizmet yüksek lisans programlarının arttırılması önemlidir. Ayrıca yeni açılacak klinik odaklı programlar ile mevcut programlarda verilen eğitimin Sosyal Hizmet Okulları Birliği gibi çatı kuruluş tarafından izlenmesinin faydalı olacağı düşünülmekte ve bu durumun ileride DSW programlarının oluşturulabilmesine temel teşkil edeceği düşünülmektedir. Bu kapsamda akademisyen sayısının görece yeterli olduğu sosyal hizmet bölümlerinin sorumluluk almaları ve meslek elemanlarını temsil eden kurum, kuruluş ve derneklerle iş birliği yapmaları oldukça önemli görünmektedir.

Kaynakça

- Acquavita, S. P. ve Tice, C. J. (2015). Social work doctoral education in the United States: examining the past, preparing for the future. *Social Work Education, 34*(7), 846-860.
- Anastas, J. (2015). Clinical social work, science, and doctoral education: Schisms or synergy? *Clinical Social Work Journal, 43*(3), 304-312.
- Anastas, J. ve Videka, L. (2012). Does social work need a "practice doctorate"? *Clinical Social Work Journal, 40*(2), 268-276.
- Anastas, J. W. (2012). *Doctoral education in social work*. New York: Oxford.
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. (2023). Klinik Odaklı Sosyal Hizmet Doktora(Türkçe) - Programı Bilgileri Erişim Tarihi 23.05.2023, Erişim Adresi <https://obs.aybu.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=53&curSunit=15591#>
- APA. (2001). 2001: Doctorate Employment Survey. Erişim Tarihi 29.09.2022, Erişim Adresi 2001: Doctorate Employment Survey
- Aslan, H. K. ve Aslan, M. (2018). Orta gelir tuzağından kurtulmak için alternatif stratejiler: Türkiye Yükseköğrenim Sisteminde reform. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*(1), 1-21.
- ASPH. (2009). *Doctor of public health (DrPH) core competency model, version 1.3*. Washington: Association of Schools of Public Health Education.
- Calhoun, J. G., McElligott, J. E., Weist, E. M. ve Raczynski, J. M. (2012). Core competencies for doctoral education in public health. *American Journal of Public Health, 102*(1), 22-29.
- Cronenwett, L., Dracup, K., Grey, M., McCauley, L., Meleis, A. ve Salmon, M. (2011). The doctor of nursing practice: A national workforce perspective. *Nursing Outlook, 59*(1), 9-17.
- Çay, M. (2022). Sosyal hizmet uzmanlarının kanıta dayalı uygulamalarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9*(1), 585-607.
- Çay, M. ve Daşbaşı, S. (2020). Kanıta dayalı uygulama ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 31*(4), 1514-1546.
- Drisko, J., Hunnicutt, C. ve Berenson, L. (2015). A National Content Analysis of PhD Program Objectives, Structures, and Curricula: Do Programs Address the Full Range of Social Work's Needs? *Journal of Teaching in Social Work, 35*(1-2), 14-28. doi: 10.1080/08841233.2014.986356
- Edwards, R., Rittner, B. ve Holmes, J. (2011). The Doctorate in Social Work (DSW) Degree: Emergence of a New Practice Doctorate Washington: Council on Social Work Education.
- GADE. (2022a). Doctor of Philosophy (PhD) Programs. Erişim Tarihi 22.09.2022, 2022, Erişim Adresi <https://www.gadesocialwork.org/PhDPrograms>
- GADE. (2022b). Doctorate of Social Work (DSW) Programs. Erişim Tarihi 22.09.2022, 2022, Erişim Adresi <https://www.gadesocialwork.org/DSWPrograms>
- GADE. (2022c). Why a PhD in Social Work or a Doctorate of Social Work (DSW)? Erişim Tarihi 22.09.2022, 2022, Erişim Adresi <https://www.gadesocialwork.org/Prospective-Current-Students/Prospective-Students/Why-a-PhD-or-DSW>
- Giardino, E. R. ve Hickey, J. V. (2020). Doctor of nursing practice students' perceptions of professional change through the DNP program. *Journal of Professional Nursing, 36*(6), 595-603.
- Goodman, H. (2015). Current issues in social work doctoral education. *Journal of Teaching in Social Work, 35*(1-2), 29-45.

- Hartocollis, L., Cnaan, R. A. ve Ledwith, K. (2014). The social work practice doctorate. *Research on Social Work Practice*, 24(5), 636-642.
- Hartocollis, L., Solomon, P., Doyle, A. ve Ditty, M. (2015). An evaluation of the University of Pennsylvania's practice doctorate (DSW) program. *Journal of Teaching in Social Work*, 35(1-2), 116-130.
- Horton, E. G. ve Hawkins, M. (2010). A content analysis of intervention research in social work doctoral dissertations. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 7(5), 377-386.
- Howard, T. (2016). PhD versus DSW: A critique of trends in social work doctoral education. *Journal of Social Work Education*, 52(sup1), S148-S153.
- Iverson, M., Dentato, M. P., Green, K. ve Busch, N. (2021). The Continued Need for Macro Field Internships: Support, Visibility and Quality Matter. *Journal of Social Work Education*, 57(3), 478-488. doi: 10.1080/10437797.2019.1671265
- Johnson, Y. M. ve Munch, S. (2010). Faculty with practice experience: The new dinosaurs in the social work academy? *Journal of Social Work Education*, 46(1), 57-66.
- Karazsia, B. T. ve Smith, L. (2016). Preparing for graduate-level training in professional psychology: Comparisons across clinical PhD, counseling PhD, and clinical PsyD programs. *Teaching of Psychology*, 43(4), 305-313.
- Kılıç, B., Şahan, C. ve Bahadır, H. (2015). Türkiye'de halk sağlığı uzmanları için insangücü planlaması (2013-2023). *Turkish Journal of Public Health*, 13(1), 53-61.
- Levin, A. M. (1991). Is There a Role for Clinical Doctoral Education? Yes! *Journal of Social Work Education*, 27(3), 235-240. doi: 10.1080/10437797.1991.10672195
- Murray, B. (2000). The degree that almost wasn't: The PsyD comes of age. *Monitor on Psychology*, 31(1), 52.
- Nelson Reid, P. ve Edwards, R. L. (2006). The purpose of a school of social work—An American perspective. *Social Work Education*, 25(5), 461-484.
- Norcross, J. C., Kohout, J. L. ve Wicherski, M. (2005). Graduate study in psychology: 1971-2004. *American Psychologist*, 60(9), 959.
- NYU. (2022a). Curriculum. Erişim Tarihi 28.09.2022, Erişim Adresi <https://socialwork.nyu.edu/a-silver-education/degree-programs/dsw/curriculum.html>
- NYU. (2022b). General Admission Requirements. Erişim Tarihi 28.09.2022, Erişim Adresi <https://socialwork.nyu.edu/admissions-and-aid/applying-to-silver/dsw/general-admission-requirements.html>
- O'Reilly, C. T. (1991). Heresy about the social work clinical doctorate? *Clinical Social Work Journal*, 19(3), 327-330.
- Park, C., Migliaccio, G., Edberg, M., Frehywot, S. ve Johnson, G. (2021). Analysis of CEPH-accredited DrPH programs in the United States: A mixed-methods study. *PLoS One*, 16(2), e0245892.
- Paulson, D. (2006). Catholic University retroactively confers PhD on MSW graduates. *GWSCSW News and Views*, 5.
- Pennsylvania Üniversitesi. (2022a). Apply to the Doctorate in Clinical Social Work Program. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://www.sp2.upenn.edu/how-to-apply-dsw/>
- Pennsylvania Üniversitesi. (2022b). Doctorate In Clinical Social Work. Erişim Tarihi 29.09.2022, Erişim Adresi <https://www.sp2.upenn.edu/program/doctorate-in-clinical-social-work/>
- Reid, W. J. (1978). Some reflections on the practice doctorate. *Social Service Review*, 52(3), 449-455.
- Royle, D., Staton-Tindall, M., Badger, K. ve Webster, J. M. (2009). *Needs Assessment*. New York: Oxford University Press.

- Rubin, A. ve Babbie, E. R. (2016). *Empowerment series: Research methods for social work*: Cengage Learning.
- Rutgers Üniversitesi. (2022a). About the Rutgers DSW Program. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://socialwork.rutgers.edu/academics/dsw/about-rutgers-dsw>
- Rutgers Üniversitesi. (2022b). Calendar of Weekend Residencies. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://socialwork.rutgers.edu/academics/dsw/weekend-residency-calendar>
- Rutgers Üniversitesi. (2022c). Doctor of Social Work (DSW) at Rutgers. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://socialwork.rutgers.edu/academics/doctorate-social-work-dsw>
- Tennessee Üniversitesi. (2022a). DSW Application and Admissions Information. Erişim Tarihi 29.09.2022, Erişim Adresi <https://www.csw.utk.edu/apply/dsw-application-and-admissions-information/>
- Tennessee Üniversitesi. (2022b). DSW Program Courses, DSW Curriculum Requirements. Erişim Tarihi 29.09.2022, Erişim Adresi <https://www.csw.utk.edu/dsw-program-courses/>
- Thyer, B. A. (2015). The DSW: From skeptic to convert. *Clinical Social Work Journal*, 43(3), 313-316.
- Tovar, E., Ossege, J., Farus-Brown, S., Zonsius, M. ve Morrow, L. (2020). DNP program faculty and graduates' knowledge and use of QI and safety processes. *Nurse Educator*, 45(1), 11-16.
- Tulane Üniversitesi. (2022a). Doctor of Social Work Degree. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://tssw.tulane.edu/degrees-and-programs/masters-and-doctorate-degrees/doctor-of-social-work/on-campus>
- Tulane Üniversitesi. (2022b). Doctorate of Social Work Admissions. Erişim, Erişim Adresi <https://tssw.tulane.edu/admission-and-aid/admissions-info/doctor-of-social-work>
- Tulane Üniversitesi. (2022c). Social Work, DSW. Erişim Tarihi 30.09.2022, Erişim Adresi <https://catalog.tulane.edu/social-work/social-work/social-work-dsw/>
- Walsh, J. (2008). *Generalist social work practice: Intervention methods*: Cengage Learning.
- Whayne, T. F. (1959). The history of preventive medicine in World War II. *Public Health Reports*, 74(2), 170.